

ARGUS

JAARGANG 22

NUMMER 3 SEPTEMBER 1997

DE STEM

VAN

SPRAKELOZE

WILDE

DIEREN

**Ongeoorloofde
jachtpraktijken
op de Hoge Veluwe**

**'Gejammer' over
de aanleg van een
autoweg in
midden-Limburg**

**Onduidelijkheid
over het jacht-
vergunningen-
beleid leidt tot
willekeur in de
Mariapeel**

ISSN 0166-5073 Argus is het kwartaaltijdschrift van De Faunabescherming, Amsteldijk-Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens fl. 30,- per jaar betalen via Postbanknummer 3522188 te 's-Graveland. Sympathisanten betalen minstens fl. 10,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-Nieuwsbrief. Indien u de De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Redactie Gerard Ellenbroek, Bob Hagen, Pauline de Jong, Harm Niesen, Catelijne Verhoeven en Harry Voss.

Redactieadres Gerard Ellenbroek, Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn, Telefoon en telefax (055) 366 66 18

Fotoredactie studio RB Vormgevers, Postbus 258, 7200 AG Zutphen, Telefoon (0575) 51 54 62

Vormgeving studio RB Vormgevers, Zutphen

Druk Peleron, Gendt

Donateursadministratie Postbus 150, 6870 AD Renkum

Doelstelling De Faunabescherming is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid. De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het bekend maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Bestuur I. v.d. Abeele, R. Boeve-Bant, M.C.J. Bouterse, R. Busser, G.A. Ellenbroek, A. Hertsberg, A.P. de Jong, N. Koffeman, H.H. Niesen, H. Pluijmakers, J. Poeder, R. Stockmann, C. Verhoeven, S.H.D. Voss.

Adviseur G. Udo.

Secretariaat Mw. A. P. de Jong, Amsteldijk-Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00.

Penningmeester Mw. R. Boeve-Bant, Postbus 76, 1243 ZH 's-Graveland, Telefoon (0294) 25 13 19

Regiogroep Limburg Postbus 27, 6114 ZG Susteren, Telefoon en telefax (046) 449 28 48

Knipselkrant Zes keer per jaar verschijnt de Fauna-Knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van fl. 15,- per jaar op Postbanknummer 116072 t.n.v. donateurs-administratie De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: Fauna-Knipselarchief, Olieslagershorst 103, 7328 NM Apeldoorn.

3 Harm Niesen: naar een verantwoord faunabeheer De Flora- en faunawet: een merkwaardig compromis waarin jagers en boeren de dienst blijven uitmaken.

4 Pauline de Jong: Mariapeel jachtvrij De strijd om afschotvergunning voor een natuurgebied op de grens van Brabant en Limburg beslecht.

7 Gezocht: Faunabeschermers Een verzoek om de ansichtkaarten te versturen aan vrienden en bekenden met de vraag of zij De Faunabescherming willen steunen.

8 Remi Poppe: Ook gewapende vervuiler betaalt Remi Poppe, 2 e kamerlid van de SP, doet een suggestie om het probleem van de lood- en PAK-vervuiling door kleiduiven op te lossen.

10 Pieter Eibers: Gejammer in het Jammerdal Over de dreigende teloorgang van een natuurgebied bij Venlo door de aanleg van een autoweg.

14 Niko Koffeman: Situatie op de Hoge Veluwe toont feilen jachtwet Hoe ongeoorloofde jachtpraktijken zich in ons nationale park aan het zicht van de wetgever onttrekken.

16 Niko Koffeman: Ansichtkaarten voor parkbezoekers Verslag van de activiteiten op de Hoge Veluwe rond de perspresentatie van het rapport 'Groeten van de Hoge Veluwe'.

18 Catelijne Verhoeven: Met realisme bereik je het meest Interview met de voorzitter van de Limburgse afdeling van De Faunabescherming.

20 A.J. Cnoop Koopmans: Kraaien en jacht Over de invloed van de jacht op en relatie tussen territorium kraaien en weidevogels.

21 A.J. Cnoop Koopmans: Lepelaars en vossen Een verslag van het symposium 'Lepelaars in de Lage Landen' toegespitst op de relatie lepelaar - vos.

21 Behandeling van de Flora- en faunawet Verslag van het 'wetgevend overleg' inzake de Flora- en faunawet op 29 september jl. in de Tweede kamer.

22 Oproep Bont voor Dieren

foto omslag

Zogende hinde (foto: Geurt Besselink). Zie ook pagina 7 en pagina 14 t/m 17.

NAAR EEN VERANTWOORD FAUNABELEID...

Het lijkt er nu dan toch eindelijk van te komen. Op het moment van schrijven is nog niets zeker, maar als deze Argus bij u in de bus valt, hebben we waarschijnlijk een nieuwe Flora en faunawet. Hoewel het nu dus nog allerm minst duidelijk is hoe hij er precies uit zal komen te zien, mogen we aannemen dat de grote lijnen wel vast staan. Na de laatste inspraakronde van de 2e Kamer is er namelijk niet zo heel veel veranderd in het nu definitieve ontwerp van de wet. Kennelijk verwacht minister van Aartsen dat dit merkwaardige compromis het toch wel zal halen. Aan ons de taak om te proberen, de kwalijkste kanten van de wet alsnog weg te werken. Natuurlijk moeten de zes bejaagbare soorten helemaal als 'wild' geschrapt worden, natuurlijk zijn drijfjachten - hoe ze in jagerskringen ook genoemd mogen worden - uit den boze en natuurlijk is het belachelijk te veronderstellen, dat jagers in staat zouden zijn een faunabeheerplan op te stellen, dat die naam ook maar enigszins rechtvaardigt. Even vanzelfsprekend is het dat het rapen van kievitseieren volledig wordt verboden omdat de EG-Vogelrichtlijn het domweg niet toestaat. En dat er einde wordt gemaakt aan het ongecontroleerbare gerotzooi met roofvogels en 'kooi'(!)vogels door allerlei zogenaamde liefhebbers. Het is alleen zo vreselijk jammer dat, buiten de Dierenbescherming, eigenlijk geen enkele landelijke natuurbeschermingsorganisatie zich nu nog echt druk wil maken over de nieuwe wet. Zij vinden kennelijk, dat ze zich bij de behandeling van de Nota Jacht en Wildbeheer al genoeg uitgesloofd hebben. Maar dat was in 1994 en intussen zaten onze tegenstanders ook niet stil. Wil er echt iets goeds uit de nieuwe wet komen, dan zal een groot aantal natuurliefhebbers blijvend actief moeten worden op het gebied van het faunabeleid in de provincies. Als het aan de jagers ligt, is 'beheer' straks gewoon een eufemisme voor 'schieten'. Andere elementen uit de 'fauna' dan lekkere of schadelijke soorten zullen nauwelijks enige aandacht krijgen. Voor een probleem bestaat maar één oplossing: schieten. Boeren en jagers maken samen uit wat in de natuur 'teveel' is. Schadeclaims stijgen tot astronomische hoogten en bewijs maar eens, dat het onzin is. De kans dat Gedeputeerde Staten en provinciale ambtenaren straks tegen de enorme druk van boeren en jagers bestand zullen zijn, is gering. Tot nog toe lijkt het zeer onwaarschijnlijk dat ze over de mankracht, de middelen en de deskundigheid zullen beschikken om dit offensief te weerstaan. Het gevaar, dat er straks onder het masker van een 'goed-gekeurd faunabeheerplan' net zoveel - en dus met net zoveel plezier en met net zo weinig nuttig rendement - wordt gejaagd, is levensgroot. Alleen als er in alle provincies faunabeleidsorganen komen, waarin werkelijk sprake is van een evenredige vertegenwoordiging van alle daarbij betrokken organisaties. In sommige provincies bestaan nu al faunaoverlegorganen. Maar naar behoren functioneren doen die niet. Boeren en jagers

maken er de dienst uit en soms mogen ook terrein-beherende natuurbeschermers meepraten. Geen Dieren- of Faunabeschermer, geen echte vogel-, zoogdieren-, vissen- of insecten-deskundigen. Of is 'fauna' een nieuw synoniem voor 'jachtwild', zoals 'beheer' dat is voor schieten? Provinciale faunabeleidsorganen kunnen straks alleen functioneren als een groot aantal natuurbeschermers zich daarvoor met volle overtuiging willen inzetten. Er wordt iets van u verwacht. Anders hebben we straks een wet, waarin oude begrippen zijn vervangen door nieuwe, maar die geen praktische verbeteringen brengt.

Harm Niesen

Wanneer komt er een einde aan het ongecontroleerbare gerotzooi met roofvogels en 'kooi'(!)vogels? (foto's: Jacques van der Neut en Har Pluimmakers).

MARIAPEEL JACHTVRIJ

Pauline de Jong

In het voorjaar van 1996 vroeg de wildbeheereenheid 'Den Ouden Peel' zowel bij Gedeputeerde Staten van Limburg als bij die van Brabant een vergunning aan om in twee aaneengesloten gebieden in deze provincies op een aantal diersoorten te mogen jagen. De provincie Limburg verleende de vergunning, Brabant wees het verzoek af. De Faunabescherming maakte, evenals de Werkgroep Behoud de Peel, bezwaar tegen de verleende vergunning. Over de achtergronden van deze zaak en over wat er daarna allemaal gebeurde, leest u in dit artikel.

Met ingang van 1 januari 1996 heeft de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij de Colleges van Gedeputeerde Staten van de Provincies gemandateerd om namens hem bepaalde vergunningen te verlenen in het kader van Jachtwet, Vogelwet en Natuurbeschermingswet. Op 22 maart 1996 vroeg de Wildbeheereenheid Den Ouwe Peel (WBE) bij Gedeputeerde Staten (GS) van Limburg een vergunning aan om op basis van de Natuurbeschermingswet te mogen jagen in het Staatsnatuurmonument Mariapeel. Tevens diende deze WBE eenzelfde verzoek in bij Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant om te kunnen jagen in het natuurmonument Deurnese Peel dat tegen de Mariapeel aanligt. In de vergunningaanvraag baseerde de WBE de noodzaak om te jagen op schademeldingen van plaatselijke boeren, tuinders en particulieren. Deze meldingen betreffen vage en algemene klachten zoals 'eenden die veel

zaden wegpikken' en 'zeer ernstige roeken-schade'. Er werd niet eens een schatting gemaakt van de omvang van de schade.

Richtlijn
Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant besloot in augustus 1996 de vergunning niet te verlenen. Bij brief van 24 september 1996 wijst Gedeputeerde voor Natuur en Landschap Wijnen (VVD) van Limburg het verzoek wel toe en verleent een vergunning om onder een aantal voorwaarden in de Mariapeel te mogen jagen op vos, ree, haas, konijn, fazant, houtduif, zwarte kraai, kauw, vlaamse gaai, ekster en verwildeerde kat. Deze vergunning is geldig tot 1 oktober 1997. Sinds juni 1994 heeft het Ministerie van Landbouw een beleid vastgesteld op basis waarvan wordt beoordeeld of jacht in natuurgebieden toelaatbaar is of niet. In beginsel dient jacht in natuurgebieden niet plaats te vinden, maar ter voorkoming van

belangrijke schade aan vee en gewassen of ter bescherming van de openbare veiligheid of volksgezondheid kan hierop een uitzondering worden gemaakt. Wel moet er dan, aldus de LNV-richtlijn, nog aan enkele criteria worden voldaan, zoals het feit dat buiten het natuurgebied redelijke bejagings- en verjagingsactiviteiten zijn verricht, dat gebleken is dat de jacht buiten het natuurgebied onvoldoende is om het gewenste doel te bereiken en dat is aangetoond dat jacht binnen het natuurgebied wel tot een oplossing van het probleem bijdraagt. Afgezien van onze mening omtrent deze voorwaarden, is het duidelijk dat in dit geval absoluut niet aan bovenstaande criteria is voldaan. Daarom maakt De Faunabescherming, evenals de Werkgroep Behoud de Peel, bezwaar tegen de door Limburg verleende vergunning.

Schorsing

In de Natuurbeschermingswet is een artikel opgenomen op basis waarvan

een vergunning pas geldig is nadat de termijn waarbinnen bezwaar kan worden gemaakt is verstreken of, indien er een bezwaarschrift is ingediend, nadat er op dit bezwaarschrift is beslist. Gevolg is dat, zolang bezwaren niet zijn behandeld, de vergunning wordt geschorst. In dit geval ontstond er na het indienen van ons bezwaarschrift een discussie tussen GS en de Minister van LNV over de vraag wie bevoegd is dit bezwaarschrift te behandelen. Beiden verwezen naar elkaar met als resultaat dat er maanden lang niets gebeurde en de vergunning dus al die tijd niet kon worden gebruikt. De WBE liet het hier echter niet bij zitten en begin mei 1997 diende ze bij de Raad van State een verzoek in om te bepalen welke overheid op zo kort mogelijke termijn een beslissing diende te nemen. Tevens verzocht de WBE de Raad van State de schorsende werking van de bezwaarschriften op te heffen, zodat er dan toch nog

gejaagd zou kunnen worden. Tijdens de zitting van de Raad van State op 24 juli pleitte De Fauna-bescherming, samen met de Werkgroep Behoud de Peel, ervoor dat wat ons betreft het de Minister dient te zijn die de bezwaren moeten behandelen. Daarbij werd uiteraard tevens verzocht de schorsende werking niet op te heffen. De WBE kwam echter opeens met cijfers over aangerichte schade met een totale omvang van rond de fl. 300.000,-! De Raad van State bleek hier echter niet van onder de indruk te zijn. De voorzitter van de RvS was het geheel met De Faunabescherming eens en bepaalde dat de Minister zou moeten beslissen en wel binnen vier weken. Tevens achtte de voorzitter niet bewezen dat opheffing van de schorsende werking noodzakelijk zou zijn vanwege de aangerichte schade.

Nog meer schade

Toen was het de beurt aan het Ministerie van Landbouw. Op

De Mariapeel. De strijd om de jachtvergunning is gelukkig beslecht in het voordeel van

de natuur: de rust is teruggekeerd (foto: Pieter Eibers).

12 augustus 1997 werd iedereen in de gelegenheid gesteld om tijdens een hoorzitting zijn bezwaren nader toe te lichten. Op deze zitting heeft de WBE de samenvatting van de schadebedragen aangevuld met de laatste gegevens en komt dan op een totaal van fl. 318.000,-. Van dit bedrag wordt fl. 200.000,- veroorzaakt door aanrijdingen met reeën. De WBE merkt hierbij op dat zij meent dat de schade nog terughoudend door de gedupeerden is ingeschat meestal op basis van een vluchtige analyse! Van de schade-meldingen betreffen er een aantal sierpluimvee dat door vossen is gedood, kapotpikken van het plastic

MARIAPEEL JACHTVRIJ

Pauline de Jong

In het voorjaar van 1996 vroeg de wildbeheereenheid 'Den Ouden Peel' zowel bij Gedeputeerde Staten van Limburg als bij die van Brabant een vergunning aan om in twee aaneengesloten gebieden in deze provincies op een aantal diersoorten te mogen jagen. De provincie Limburg verleende de vergunning, Brabant wees het verzoek af. De Faunabescherming maakte, evenals de Werkgroep Behoud de Peel, bezwaar tegen de verleende vergunning. Over de achtergronden van deze zaak en over wat er daarna allemaal gebeurde, leest u in dit artikel.

Met ingang van 1 januari 1996 heeft de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij de Colleges van Gedeputeerde Staten van de Provincies gemandateerd om namens hem bepaalde vergunningen te verlenen in het kader van Jachtwet, Vogelwet en Natuurbeschermingswet. Op 22 maart 1996 vroeg de Wildbeheereenheid Den Ouwe Peel (WBE) bij Gedeputeerde Staten (GS) van Limburg een vergunning aan om op basis van de Natuurbeschermingswet te mogen jagen in het Staatsnatuurmonument Mariapeel. Tevens diende deze WBE eenzelfde verzoek in bij Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant om te kunnen jagen in het natuurmonument Deurnese Peel dat tegen de Mariapeel aanligt. In de vergunningaanvraag baseerde de WBE de noodzaak om te jagen op schademeldingen van plaatselijke boeren, tuinders en particulieren. Deze meldingen betreffen vage en algemene klachten zoals 'eenden die veel

zaden wegpikken' en 'zeer ernstige roeken-schade'. Er werd niet eens een schatting gemaakt van de omvang van de schade.

Richtlijn

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant besloot in augustus 1996 de vergunning niet te verlenen. Bij brief van 24 september 1996 wijst Gedeputeerde voor Natuur en Landschap Wijnen (VVD) van Limburg het verzoek wél toe en verleent een vergunning om onder een aantal voorwaarden in de Mariapeel te mogen jagen op vos, ree, haas, konijn, fazant, houtduif, zwarte kraai, kauw, vlaamse gaai, ekster en verwilderde kat. Deze vergunning is geldig tot 1 oktober 1997. Sinds juni 1994 heeft het Ministerie van Landbouw een beleid vastgesteld op basis waarvan wordt beoordeeld of jacht in natuurgebieden toelaatbaar is of niet. In beginsel dient jacht in natuurgebieden niet plaats te vinden, maar ter voorkoming van

belangrijke schade aan vee en gewassen of ter bescherming van de openbare veiligheid of volksgezondheid kan hierop een uitzondering worden gemaakt. Wel moet er dan, aldus de LNV-richtlijn, nog aan enkele criteria worden voldaan, zoals het feit dat buiten het natuurgebied redelijke bejagings- en verjagingsactiviteiten zijn verricht, dat gebleken is dat de jacht buiten het natuurgebied onvoldoende is om het gewenste doel te bereiken en dat is aangetoond dat jacht binnen het natuurgebied wel tot een oplossing van het probleem bijdraagt. Afgezien van onze mening omtrent deze voorwaarden, is het duidelijk dat in dit geval absoluut niet aan bovenstaande criteria is voldaan. Daarom maakt De Faunabescherming, evenals de Werkgroep Behoud de Peel, bezwaar tegen de door Limburg verleende vergunning.

Schorsing

In de Natuurbeschermingswet is een artikel opgenomen op basis waarvan

een vergunning pas geldig is nadat de termijn waarbinnen bezwaar kan worden gemaakt is verstreken of, indien er een bezwaarschrift is ingediend, nadat er op dit bezwaarschrift is beslist. Gevolg is dat, zolang bezwaren niet zijn behandeld, de vergunning wordt geschorst. In dit geval ontstond er na het indienen van ons bezwaarschrift een discussie tussen GS en de Minister van LNV over de vraag wie bevoegd is dit bezwaarschrift te behandelen. Beiden verwezen naar elkaar met als resultaat dat er maanden lang niets gebeurde en de vergunning dus al die tijd niet kon worden gebruikt. De WBE liet het hier echter niet bij zitten en begin mei 1997 diende ze bij de Raad van State een verzoek in om te bepalen welke overheid op zo kort mogelijke termijn een beslissing diende te nemen. Tevens verzocht de WBE de Raad van State de schorsende werking van de bezwaarschriften op te heffen, zodat er dan toch nog

gejaagd zou kunnen worden. Tijdens de zitting van de Raad van State op 24 juli pleitte De Fauna-bescherming, samen met de Werkgroep Behoud de Peel, ervoor dat wat ons betreft het de Minister dient te zijn die de bezwaren moeten behandelen. Daarbij werd uiteraard tevens verzocht de schorsende werking niet op te heffen. De WBE kwam echter opeens met cijfers over aangerichte schade met een totale omvang van rond de fl. 300.000,-! De Raad van State bleek hier echter niet van onder de indruk te zijn. De voorzitter van de RvS was het geheel met De Faunabescherming eens en bepaalde dat de Minister zou moeten beslissen en wel binnen vier weken. Tevens achtte de voorzitter niet bewezen dat opheffing van de schorsende werking noodzakelijk zou zijn vanwege de aangerichte schade.

Nog meer schade

Toen was het de beurt aan het Ministerie van Landbouw. Op

De Mariapeel. De strijd om de jachtvergunning is gelukkig beslecht in het voordeel van

de natuur: de rust is teruggekeerd (foto: Pieter Eibers).

12 augustus 1997 werd iedereen in de gelegenheid gesteld om tijdens een hoorzitting zijn bezwaren nader toe te lichten. Op deze zitting heeft de WBE de samenvatting van de schadebedragen aangevuld met de laatste gegevens en komt dan op een totaal van fl. 318.000,-. Van dit bedrag wordt fl. 200.000,- veroorzaakt door aanrijdingen met reeën. De WBE merkt hierbij op dat zij meent dat de schade nog terughoudend door de gedupeerden is ingeschat meestal op basis van een vluchtige analyse! Van de schade-meldingen betreffen er een aantal sierpluimvee dat door vossen is gedood, kapotpikken van het plastic

Een van de vele waterrijke plaatsen in het natuurgebied de Mariapeel (foto: Pieter Eibers).

van voerkuilen door kraaiachtigen, het eten van asperges en schorseneren door konijn, haas en ree en pikschade aan fruit, mais etc. door duiven, kraaien of spreeuwen.

De beslissing

Tien dagen later volgt de beslissing. Tot onze vreugde is de Minister het geheel met De Faunabescherming eens. Hij verklaart de bezwaren gegrond en trekt de door GS verleende vergunning in. De Minister stelt in de beslissing zelfs met zoveel woorden 'hierbij weiger ik alsnog vergunning te verlenen voor de jacht in het Staatsnatuurmonument Mariapeel'. Hij laat in zijn beslissing geen spaan heel van de verhalen van de jagers. Zo stelt hij dat nergens uit

blijkt dat er sprake is van belangrijke schade. Maar belangrijke schade of niet er moet ook zijn aangetoond dat eventuele schade voorkomen zou kunnen worden met de vergunning zoals die verleend is. Ook dat is niet het geval. De Minister vindt het daarnaast op zijn minst merkwaardig dat de gegevens omtrent de omvang van de schade pas in de loop van de procedure op papier zijn gezet en er worden door de Minister vraagtekens gezet bij de ingebrachte cijfers. Zo wordt de schade aan hobbymatige sierpluimveeteelt als niet relevant van de hand gewezen. De schade die wordt toegeschreven aan verkeersongevallen met reeën, ter hoogte van fl. 200.000,- wordt eveneens in zijn geheel als niet relevant geschrapt. De ongevallen vonden plaats op vele kilometers afstand van de Mariapeel, waardoor het al zeer de vraag is of het sowieso dieren waren afkomstig uit dit natuurgebied. Daarnaast meent de Minister dat verkeersongevallen

zeker niet zonder [...] voorkomen voor de [...] en natuurgebied te schieten. Ook de rest van de schademeldingen zijn in de beslissing van de Minister zeer scherp geanalyseerd. Zo stelt de Minister in zijn beslissing dat 'gevallen, waarin geen schadeaanbrengen de diersoort is genoemd of geen bedrag is genoemd, niet kunnen leiden tot de conclusie dat sprake is van belangrijke schade'. Voorts merkt de Minister op 'dat bij de opsomming van schadegevallen ook diersoorten worden genoemd, waarvoor geen vergunning is gevraagd of die zelfs niet als bejaagbaar wild ingevolge de Jachtwet zijn aangemerkt, zodat daardoor het genoemde schadebedrag als te hoog moet worden aangemerkt'. Tevens stelt de Minister dat de omvang van schade slechts kan worden beoordeeld in relatie tot de opbrengst die mogelijk zou zijn zonder schade. Deze schatting is evenwel niet gemaakt. Ook in het geval van schade aangericht door vogels stelt de Minister dat jagen in het natuurgebied geen bijdrage zal leveren aan het voorkomen of verminderen hiervan. De enige effectieve schadebestrijding, aldus de Minister, vindt plaats op het schadeperceel zelf. In de beslissing stelt hij het zelfs als volgt: 'Bij een afweging van de belangen, met name de belangen van handhaving van de natuurwaarden in het natuurmonument tegen de belangen van de uitoefening van de jacht kan daarom in redelijkheid geen vergunning worden verleend voor de jacht op vogels'.

De rust teruggekeerd

De WBE kan nu weer tegen de beslissing van de Minister in beroep gaan bij de Raad van State. Maar gezien de inhoudelijke beslissing van de Minister en de uitspraak van de Raad van State inzake het verzoek tot opheffing van de schorsing lijkt het onwaarschijnlijk dat de jagers een kans zullen maken. Zij hebben intussen bezwaar gemaakt tegen de weigering van GS van Noord-Brabant om vergunning te verlenen in de Deurnese Peel. Deze Provincie staat door de uitspraak van de Minister nu extra sterk. Voorlopig zal de rust in het peelgebied in ieder geval gehandhaafd blijven.

GEZOCHT: FAUNABESCHERMERS

Na de geruchtmakende postercampagne 'Opsporing verzocht' vraagt het bestuur van De Faunabescherming nu uw medewerking voor een heel andere wijze van opsporing.

We willen heel graag nieuwe Faunabeschermers werven en doen daarbij een beroep op uw hulp. Bij deze Argus vindt u een poster van onze Hoge Veluwe actie en vijf ansichtkaarten 'Groeten van de Hoge Veluwe'.

De bedoeling is dat u de ansichtkaarten samen met een aanmeldingskaart stuurt of geeft aan vijf vrienden of bekenden die positief staan tegenover het werk van De Faunabescherming, maar nog geen donateur zijn.

Juist in deze tijden waarin jagers er opnieuw in dreigen te slagen de plezierjacht via intensieve lobby in Den Haag overeind te houden, moet het niet moeilijk zijn om mensen in uw omgeving ervan te overtuigen dat één van de actiefste natuurbeschermingsorganisaties in Nederland hun steun meer dan waard is.

Mogen we op u rekenen?

DE FAUNABESCHERMING
van vogelvrij naar kogelvrij

Kleiduivenschieters onttrekken zich
aan hun verantwoordelijkheid

OOK GEWAPENDE VERVUILER BETAALT

Remi Poppe

In Nederland worden jaarlijks 7,5 miljoen kleiduiven geschoten. De kleiduiven bestaan uit zand en een restproduct van de aardolieverwerking of steenkoolteer, waarin Polycyclisch Aromatische Koolwaterstoffen voorkomen, die het milieu ernstig vervuilen. De kleiduiven worden vrijwel uitsluitend geschoten met hagelpatronen met minimaal 24 gram lood, waardoor de Nederlandse bodem met tenminste 180.000 kg van dit zware metaal per jaar belast wordt, nog afgezien van wat er gebeurt met de miljoenen lege hulzen van koper en plastic. Zoals bekend moeten zowel lood als PAK's met voorrang uit het milieu geweerd worden en toch doet minister de Boer daar betrekkelijk weinig aan. Waarom eigenlijk? Omdat het om 250.000 gewapende vervuilers gaat? Een suggestie voor de oplossing van het probleem.

In juni onthulde de Tribune, het nieuwsblad van de SP, dat de Kleiduivenschietbaan Waalsdorper-vlakte kampt met een ernstig en urgent geval van bodemverontreiniging. Het terrein, dat door de KNJV wordt gepacht van defensie, ligt in een waterwingebied en is ernstig vervuild met PAK's uit kleiduivenscherven en ongeveer 79 ton loodhagel. Door verwerking van het lood met ongeveer 1% per jaar, waardoor uitloging naar het grondwater optreedt, kunnen er vele kilo's lood per jaar in het grondwater terecht komen.

Op basis van de definities die gehanteerd worden in de Wet bodembescherming is er sprake van actuele risico's voor het ecosysteem en zijn er actuele risico's voor verspreiding aanwezig. Op grond daarvan heeft de Gemeente Den Haag de KNJV opgedragen binnen 4 jaar aan te vangen met een sanering van het terrein waarmee enkele miljoenen guldens gemoeid zijn. Maar de KNJV heeft geen reservering gemaakt voor dit soort aanspraken en betwist bovendien haar aansprakelijkheid en de noodzaak van spoedige sanering. Bovendien wijst de jagersvereniging naar andere vervuilde gebieden en stelt dat de eis van spoedige deugdelijke sanering 'onherroepelijk het failliet van de hele branche van kleiduivenschietbanen zou betekenen'. Met als impliciete dreiging dat de belastingbetaler dan zou moeten opdraaien voor de kosten van de enorme saneringsoperatie.

De verontreiniging door kleiduivenschieters heeft ernstige vormen aangenomen (foto: Rita Stockmann).

*Kleiduivenschutters
in actie (foto's:
Rob Busser en
Martin Stevens).*

Convenant

Op dit moment zijn de kleiduiven-schutters koortsachtig aan het overleggen met het ministerie van VROM over een convenant dat op lange termijn tot sanering moet leiden en in elk geval de belangen van de branche moet veilig stellen. Wie verwacht dat het ministerie zich in zo'n overleg op het standpunt stelt dat er niet meer mag worden geschoten met loodhagel, dat er geen milieubelastende kleiduiven meer mogen worden gebruikt en dat de vervuilde schietbanen zo snel mogelijk moeten worden gesaneerd, vergist zich echter. Omdat de internationale wedstrijdregels het gebruik van loodhagel en de PAK-houdende kleiduiven voorschrijven, stelt de minister voor het schieten met loodhagel pas in 2012 definitief te verbieden. En om een saneringsfonds te vormen zal - volgens dit basisconvenant - voortaan elke geschoten kleiduif belast worden met een heffing van een stuiver, waarmee in 30 jaar een bedrag van 50 miljoen gulden bij elkaar gespaard zou kunnen worden. Er zit iets zeer onredelijks in die voorstellen. Allereerst is het onbegrijpelijk waarom 'internationale wedstrijdregels' van invloed zouden moeten zijn op het in ons land gevoerde milieubeleid. Als het circuit van Zandvoort niet tegelijk kan voldoen aan de eisen van het internationale Formule 1 circus en aan de eisen van onze milieuwetgeving betekent dat gewoon het einde van Formule 1 in Nederland. Waarom zou dat voor het vervuilen van onze bodem met loodhagel anders liggen?

Hogere heffing

Het laten betalen van wangedrag uit het verleden door een toekomstige generatie, en dan ook nog met hele kleine beetjes, past ook in het geheel niet in het principe 'de vervuiler

betaalt'. Ligt het niet veel meer voor de hand om via een iets forsere heffing de problemen niet langer voor ons uit te schuiven, maar ze nu adequaat ter hand te nemen? Waarom zou er 30 jaar lang 'gespaard' moeten worden als er nu al aanzienlijke hoeveelheden loodvervuiling in ons drinkwater terecht komen? Een eenvoudige rekensom leert dat de 250.000 kleiduivenschutters die ons land telt gemiddeld 30 kleiduiven per jaar schieten. Wat is er op tegen om op elke kleiduif een heffing van een gulden te leggen (fl. 30,- per schutter per jaar, waar praten we over?) waarmee de sanering binnen 4 jaar kan worden afgerond. En wat is er op tegen om voortaan met staalhagel te schieten (zoals reeds hier en daar gebeurt) op minder milieubelastende kleiduiven (die voorhanden zijn)? Of is er wellicht een probleem met de 35.000 jachtschutters die bij het overleg betrokken zijn, die in de vrije natuur inmiddels geacht worden te schieten met staal- of bismuthagel, en waarvan het blad 'handhaving' van het ministerie van VROM vaststelt dat een ruime meerderheid

nog steeds in het bezit is en/of gebruik maakt van loodhagel?

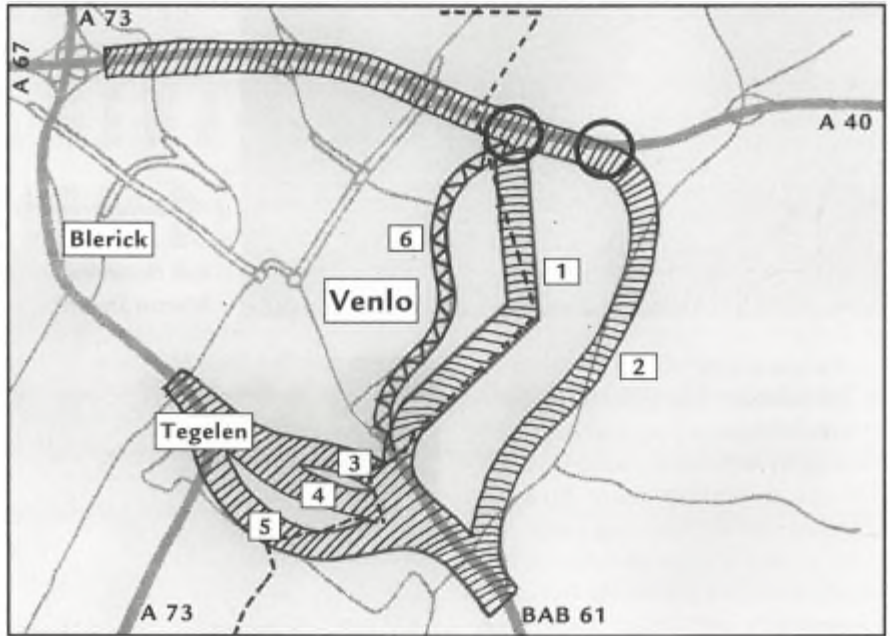
Nadere uitleg

Hoe het ook zij, onze natuur en onze bodem verdienen het beschermd te worden tegen lieden die voor hun plezier de boel vervuilen. Als de KNJV in staat is een lobbybudget van 3,6 miljoen gulden bijeen te sprokkelen voor een jachtvriendelijke Flora- en faunawet, moet diezelfde vereniging toch ook in staat geacht worden om onder haar verantwoordelijkheid veroorzaakte ernstige loodvervuiling in een waterwingebied op te ruimen?! De gemeente Den Haag heeft met haar beschikking tot spoedige sanering het goede voorbeeld gegeven. Andere gemeenten zullen binnenkort ongetwijfeld volgen. Maar wat de minister van VROM bezielt om de vervuilers zozeer de vrije hand te willen laten, dat moet na het zomerreces nog maar eens uitgelegd worden!

Naschrift redactie

Remi Poppe is tweede kamerlid van de SP.

In Noord-Limburg, tussen de gemeenten Venlo en Tegelen, ligt het natuurgebied 'het Jammerdal' (of in het dialect 'Jaomerdal'). Dit natuurgebied geeft op een relatief klein oppervlak een enorme verscheidenheid te zien aan landschapstypen met de daarbij behorende diversiteit aan flora en fauna. Helaas, zoals dat met wel meer gebieden het geval is, wordt het door een aantal gevaren in zijn voortbestaan bedreigd. Op dit moment vormt de aanleg van een autoweg door het gebied ongetwijfeld de grootste bedreiging.

Ondergang van een Limburgs Natuurgebied?

GEJAMMER IN HET JAMMERDAL

Pieter Eibers

'Het Jammerdal ligt in de ecologische hoofdstructuur en is daarin een kerngebied'. Deze zin klinkt nogal ambtelijk en is voor mensen die zich beleidsmatig met milieu bezighouden bijna een cliché aan het worden. Helaas lijkt het ook bijna een cliché te worden dat er over het milieu veel mooie woorden gesproken worden, maar dat, als puntje bij paaltje komt, economische belangen toch net belangrijker blijken te zijn. Het milieu wordt in de meeste beslissingen wel 'meegenomen', maar helaas 'na zorgvuldige afweging ....' vult U de rest maar zelf in.

Achtergrond

Laten wij eens kijken naar de wereld achter het cliché en achter het papier. 'Kerngebied' wil zeggen: een

stuk natuur dat groot genoeg is voor een populatie van een bepaalde plant of diersoort, m.a.w. een stukje natuur waar een soort nog *natuurlijk* gedrag kan vertonen en zich dus ook kan voortplanten. Geen dierentuin of heemtuin, waar een ijsvogel of een bospaardeestaart gevoerd en/of onderhouden wordt door de mens, maar een plek waar de soort zich in principe op eigen kracht in stand houdt of zelfs kan vermeerderen. Voor dat 'in stand houden' en 'vermeerderen' is echter *meer* nodig dan een kerngebied *alleen* (bijvoorbeeld om inteelt te voorkomen). Een vereiste is een 'ecologische hoofdstructuur', verbindingsroutes die het mogelijk maken dat individuen niet alleen *uit* een kerngebied kunnen gaan om andere gebieden te verster-

ken of te bevolken, maar ook dat er individuen *in* kunnen. Deze laatste kunnen ook *nieuwe* soorten zijn. Het geheel van kerngebieden en ecologische hoofdstructuur is zeer dynamisch. In de natuur is het een komen en gaan van soorten, een toenemen en afnemen van aantallen, waarbij de grenzen bepaald worden door de kwaliteit van een gebied.

Het natuurgebied

Het 'Jaomerdal' is een gebied waarin men de hiervoor genoemde dynamiek goed kan waarnemen. Het is een gebied waarin in het verleden veel 'gerommeld' is en nog steeds is dat het geval. Het gebied ligt in de zogenaamde 'steilrand', de grens tussen het 'Hoogterras' (van Maas en Rijn) en het 'Laagterras' (de

Het Jammerdal is een wat rommelig gebied, waar dieren veel dekking kunnen vinden.

Pioniervegetatie na kleiwinning

insnijdingen door de Maas). Van nature zijn er in het gebied dus al hoogteverschillen, waardoor allerlei grondlagen (met name klei) hier aan de oppervlakte komen. Vandaar dat er van oudsher klei en zandwinning heeft plaatsgevonden.

Het gevolg voor het landschap is dat er een zeer structuurrijk geheel is ontstaan. Ook tegenwoordig zijn er weer vele graafwerkzaamheden, die vanuit een natuurspectief echter meer omstreken zijn dan vroeger, omdat alles door de verbeterde machines in een veel hoger tempo en veel grootschaliger gebeurt. Kortom

het 'Joamedal' is een gebied dat nog steeds in ontwikkeling is, waar nog steeds nieuwe pionier-biotopen ontstaan met een meer open karakter, maar waar men ook meer 'gesettelde' biotopen vindt met bijvoorbeeld bos.

Waterrijk

In het hoger gelegen drogere gebied treft men nog kleine heideveldjes aan met de daarbij behorende planten en dieren, maar een groot gedeelte van het gebied ligt in de kwelwaterzone van de steilrand en is zeer waterrijk. Er loopt een aantal beekjes en er ligt een grote plas en op verschillende plaatsen vindt men nog moerasachtige stukjes. Er is veel gemengd bos met bomen van verschillende leeftijd, die niet keurig in rijtjes staan, maar een beetje rommelig door elkaar, met daartussen wat struikachtige begroeiing. Door de hiervoor genoemde hoogteverschillen en door de afwezigheid van brede, droge wandelpaden is het geheel wat ruiger dan veel andere natuurgebieden. Voor de op en top kantoormens is dat misschien niet leuk, maar voor veel planten en met name dieren is het een soort luilekkerland, met volop schuil- en nestmogelijkheden. Ook voor de *echte* natuurliefhebber, die niet bang is voor modderige schoenen, is het een heerlijk plekje, waar veel te zien is. Door het geluid van de vele vogels, tegen een achtergrond van het kabbelende kwelwater, krijgt men een sprookjesachtige sfeer en het is dan ook niet gek dat in een Venloos carnavals-liedje de associatie is gelegd met elfjes en kabouters (zie inzet volgende pagina).

De flora en fauna van het gebied zijn de laatste jaren onderzocht door de 'Vrienden der Natuur', de Venlose afdeling van het 'Natuurhistorisch Genootschap voor Limburg' en de resultaten onderstrepen, zoals mocht worden verwacht, de grote diversiteit van het gebied.

Nog lang niet alles is onderzocht, maar nu reeds is duidelijk dat het gebied zeer soortenrijk is.

Van Das, Ijsvogel, Sperwer, Zandhagedis, Duizendguldenkruid tot Alpenwatersalamander en Bospaardestaart. Teveel om op te noemen, zeker als men bedenkt dat door de hiervoor genoemde dynamiek ook

Géén bal!

Om de dynamiek van het Jammerdal vanuit een ander perspectief te illustreren is het wellicht aardig om het volgende incident te vermelden:

Een aantal jaren geleden is in Venlo, na een uitzending van 'Opsporing verzocht', een milieu-activist opgepakt, die zich ergerde aan het feit dat er enerzijds sentimenteel werd gezongen over het Jammerdal, maar dat er anderzijds geen grote actie werd ondernomen toen bekend werd dat het gebied bedreigd werd. Hij stak daarom voor het oog van een (verborgen) camera een aantal graafmachines in brand.

In een film van Joost Selen, die naar aanleiding van dit incident werd gemaakt, is inmiddels meer bekend geworden over de achtergrond van deze toch wel extreme daad. Het bleek een éénmansactie te zijn geweest, die plaatsvond tijdens het carnaval. Terwijl de Venlonaren in de kroeg (vrij vertaald) zongen: 'In het Jammerdal, in het Jammerdal, daar hebben de kabouters kaboutertjesbal', pleegde de actievoerder in datzelfde dal zijn daad. Daarna hing hij een tuinkabouter aan een graafmachine met een briefje erbij waarop stond: 'Wij hebben geen bal meer'.

Hoewel de daad van deze actievoerder uiteraard niet goed te praten is, geeft het wel aan hoe gevoelig de problematiek van het Jammerdal ligt bij de lokale bevolking.

Ijsvogel.

Foto 's: Pieter Eibers.

nieuwe soorten zich (weer) kunnen vestigen, als de ecologische hoofdstructuur tenminste in stand blijft. Voorbeelden hiervan zijn: Gladde slang, Rugstreeppad en Draadstaart-salamander. Helaas zijn er ook de onvermijdelijke bedreigingen, zoals grootschalige kleiwinning, parkachtige herinrichting, oprukkende woningbouw en toenemende recreatie.

Twee hoofdlijnen

De grootste bedreiging is op dit moment de aanleg van een autoweg, dwars door het gebied of pal ernaast. De problematiek is ingewikkeld, maar ik zal proberen bij de bespreking daarvan de hoofdlijnen niet uit het oog te verliezen.

De belangrijkste hoofdlijn is, zoals tegenwoordig zo vaak in Nederland, de tegenstelling ecologie en economie. Men probeert de laatste tijd steeds vaker die tegenstelling te verdoezelen, soms zelfs zo gehaaid dat men denkt dat er economische ontwikkelingen bestaan die gewoon fantastisch zijn voor het milieu. Dat gebeurt voornamelijk door de ecologie bij de economie in te lijven. Men gaat alles in geld uitdrukken en als men achteraf in een fraai uitgevoerde 'groene' folder leest hoeveel geld men heeft besteed aan dassentunnels, ecoducten, herinrichtingsprojecten en natuur-infocentra,

gelooft men bijna dat er juist natuur is bijgekomen en vergeet men haast de snelwegen, de bedrijventerreinen en woonwijken, die er zijn ontstaan. De tweede hoofdlijn is de belangen-tegenstelling tussen de twee betrokken gemeenten: Venlo en Tegelen. Deze laatste wil liever niet bij de eerste ingelijfd worden.

Een snelweg

De Nederlandse en de Duitse overheid hebben samen besloten dat er een autoweg ter hoogte van Venlo moet komen (de A74) om het Duitse autosnelwegennet te verbinden met het Nederlandse. De grote lijn hierin is de verbinding van het Duitse Roergebied met de Nederlandse haven Rotterdam. Concreet betekent dit dat de Duitse BAB-61 via de A74 moet worden verbonden met de Nederlandse A67, eventueel, en misschien zelfs bij voorkeur, via de A73. Daarvoor heeft men vijf varianten uitgedacht, die in een Milieu Effect Rapportage (MER) zullen worden onderzocht. De nul-optie (géén autoweg) kunnen we buiten beschouwing laten, want die was er maar voor de sier. De varianten 1 en 2, de zogenaamde oost-varianten, doorsnijden elk een belangrijk natuurgebied: variant 1 de 'Groote Heide', variant 2 (een Duitse variant) het gebied van de

'Krickenbecker Seeën'. De varianten 3, 4, en 5 liggen alledrie in de zogenaamde 'Tegelse corridor', het groene gebied tussen Tegelen en Venlo. De varianten 3 en 4 doorsnijden het besproken 'Jammerdal'. Variant 5 doorsnijdt de zeer fraai gelegen en drukbezochte speeltuin 'Klein Zwitserland'. Alledrie varianten betekenen ook het einde van 'de stilte', die essentieel is voor het voortbestaan van een trappisten-orde, die in het gebied een klooster heeft.

Het is duidelijk dat geen van de vijf varianten onomstreden is en om de keuze toch iets ruimer te maken is er later nog een (door een particulier bedachte) zesde variant bijgekomen, die met enige aarzeling alsnog in de MER is opgenomen. Dit is de zogenaamde 'Klagenfurth-variant', die uitgaat van aanpassing van een bestaande weg (de 'Klagenfurth-laan') met een ondertunneling nabij het aansluitpunt op de A67 (i.v.m. een woonwijk, een aantal sportvelden en een manege).

Touwtrekken

De standpunten van de verschillende betrokkenen zijn als volgt:

- Binnen de milieufederatie, waarin alle plaatselijke natuurclubs zijn verenigd, is besloten dat de varianten 1 t/m 4

Grote bonte specht.

Zandhagedis.

Bruine kikker-amplex.

onbespreekbaar zijn, omdat die alle in ernstige mate de ecologische hoofdstructuur doorsnijden.

- In een Duitse procedure is besloten dat de oostvarianten (variant 1 en 2) onbespreekbaar zijn.
- De Gemeente Venlo heeft zich uitgesproken vóór een aantal Tegelse varianten (4 of 5).
- De Gemeente Tegelen wil geen enkele Tegelse variant, omdat dat zou betekenen dat zij met name door de gemeente Venlo opgescheept wordt met twee autowegen (de A73 én de A74) op haar vrij kleine grondgebied.
- De trappistenorde heeft, als de stilte in de Tegelse corridor daarmee gered kan worden, aangeboden al haar landbouwgronden een natuurbestemming te geven.
- Er is een Tegels 'Actiecomité A74 nee', dat is ontstaan vanuit de genoemde speeltuin met een aantal recreatieve en sportverenigingen. Voor hen is met name variant 5 onbespreekbaar. Er is een 'Actiecomité Jaomerdal', waarvan de schrijver van dit artikel lid is, en dat uiteraard tegen de varianten 3 en 4 is.

Het is duidelijk dat er op dit moment een wirwar van belangen en belangengroepen is en het is daarom

van belang dat men de grote lijn niet uit het oog verliest.

Het economische belang is duidelijk: de weg moet er komen. Waar? Daar waar de minste weerstand is. Het grote gevaar is, dat de recreatieve en natuurverenigingen vanwege hun kleinschalige en plaatselijke karakter, in tegenstelling tot het meer abstracte 'economische belang', meer versplinterd zijn. Ze kunnen dus tegen elkaar uitgespeeld worden terwijl ze allemaal de dupe zijn van dezelfde snelweg. Daarbij moet nog worden vermeld dat de 'natuur' zelf geen stem heeft en dus niet rechtstreeks kan worden 'gehoord'.

Natuurlijk worden binnen een MER de meeste belangen wel gewogen, maar zoals in het verleden al is gebleken wil een goede MER nog niet zeggen dat er ook naar wordt gehandeld (kijk maar naar de A73). Uiteindelijk is het de belangenstrijd economie versus natuur en leefbaarheid waar het hier om gaat.

Gecombineerde lobby

De natuur wordt nog het minst geschaad bij de varianten 5 of 6, waarbij moet worden opgemerkt dat er met name aan variant 5 wel wat haken en ogen zitten. De voorstudies van de MER wijzen een beetje in

de richting van 5 en als men op de kaart kijkt is het ook één van de kortste verbindingen. Echter, het gevaar is levensgroot dat in de praktijk niet variant 5 maar 4 zal worden uitgevoerd. Op de eerste plaats is er in het verleden al zeer gedetailleerd over een mogelijkheid ter hoogte van 4 gesproken en op de tweede plaats kan men die variant achteraf verkopen als een compromis tussen Venlo en Tegelen.

De ecologische hoofdstructuur zal in dit slinkse scenario echter worden versmald tot een dassentunnel en/of ecoduct en het 'Jammerdal' zal dan worden gedegradeerd tot een fraaie wegberm met eventueel een parkje waar men zijn hond kan uitlaten. De hele MER-procedure doet dan een beetje denken aan een peperdure camouflage om alsnog de van vroeger uit reeds gewenste verbinding erdoor te drukken.

Een keuze voor een zorgvuldig uitgevoerde variant 6 lijkt op dit moment de meest veilige (*lees: de minst ellendige*). Op de eerste plaats ligt daar al een weg en op de tweede plaats kan dan de lobby vanuit Tegelen misschien worden gecombineerd met de natuurlobby, als men tenminste kan garanderen dat de 'Groote Heide' daarbij zo weinig mogelijk schade oploopt.

SITUATIE OP HOGE VELUWE TOONT FEILEN JACHTWETGEVING

Niko Koffeman

Een voeder-
automaat gevuld
met maïs om
wilde zwijnen hij
te voeren (foto:
Harry Voss).

Voerplaats met
maïs: tijdens het
persbezoek was
de automaat
verdwenen; de
maïs niet (foto:
Harry Voss).

Op 7 juli 1997 zond minister van Aartsen zijn eindverslag voor de nieuwe Flora- en faunawet naar de Tweede Kamer. In die wet zal een aantal bestaande wetten zoals Jachtwet, de Vogelwet, de Natuurbeschermingswet en de Wet bedreigde uitheemse diersoorten verbeterd en geïntegreerd worden. Een loffelijk streven, dat echter zou kunnen leiden tot schijnverbeteringen in de situatie van in het wild levende planten en dieren, terwijl toch regels om hen te beschermen het uitgangspunt van de nieuwe wet vormen. Dat uitgangspunten van een wet en de praktische uitvoering ervan sterk uiteen kunnen lopen, toont de situatie in ons Nationaal Park 'de Hoge Veluwe' helaas duidelijk aan.

Probleem is de tamelijk oppervlakkige kennis en belangstelling met betrekking tot flora en fauna bij een groot publiek en een groot deel van haar volksvertegenwoordigers. Dit kan ertoe leiden dat algemeen onwenselijk geachte situaties ook in de nieuwe wet stand kunnen houden, als gevolg van een intensieve lobby van een klein gezelschap van zeer belanghebbenden. Hoe zou ook anders te verklaren zijn dat in een land met 33.000 jagers en meer dan 3 miljoen georganiseerde natuur- en milieubeschermers, een land waarin 88% van het publiek volgens polls de plezierjacht afwijst, de politiek onmachtig lijkt werkelijk iets tegen de hobbyjacht te ondernemen? Het was minister van Aartsen zelf die via de media liet weten: 'Ik begrijp niet waar die jagers zich zo druk over maken, in de nieuwe wet blijft 90% van hun jachtbuit in stand'.

Hoge Veluwe ter illustratie

Een duidelijke illustratie hoezeer de jachtpraktijk zich aan het zicht van wetgevers en beleidsmakers onttrekt, is het Nationale Park de Hoge Veluwe. In de eerste decennia van deze eeuw werd dit gebied aangekocht door de familie Kröller-Müller om er een immens jachtgebied te vestigen. Hoewel de door de familie ingeschakelde Heidemij in 1910 met klem adviseerde het gebied niet te omrasteren en er geen grote hoefdieren in los te laten wegens voedselgebrek op de zeer arme gronden, besloot Anthony Kröller dit advies in de wind te slaan. Hij importeerde onder meer edelherten uit Hongarije en liet die in het inmiddels volledig omrasterde gebied los. Het voedselgebrek loste hij op via aanleg van een groot aantal kunstmatige voederplaatsen, waarmee de zeer

onnatuurlijke situatie ontstond die we feitelijk nog steeds kennen. In 1935 kreeg de Hoge Veluwe de status van Nationaal Park, toen de Kröllers in geldnood kwamen en een stichting het terrein aankocht met behulp van overheidsleningen, afkomstig van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij. De leningen werden buiten het zicht van de Tweede Kamer verstrekt, nimmer afgelost en uiteindelijk kwijtgescholden. Zo ontstond een park dat 'nationaal bezit' is maar nauwelijks democratisch te controleren valt en bestuurd wordt door een coöpterend stichtingsbestuur, dat achter de hekken haar eigen regels formuleert en hanteert.

Jacht met een Duits accent

Al in 1977 besloot de Tweede Kamer dat zogenaamde drijfjachten op grote hoefdieren niet meer van deze tijd zijn en dus verboden dienden te worden. Onder grote druk vanuit koninklijke- en adellijke kringen werd besloten een uitzondering te maken voor de drijfjacht op wilde zwijnen, uit oogpunt van 'socializing'. Drijf- en drukjachten op

herten, reeën en moeflons behoorden echter definitief niet meer tot de mogelijkheden. De jacht op deze dieren is in principe gesloten en wordt slechts in uitzonderingsgevallen op vergunning toegestaan, waarbij de dieren slechts geschoten mogen worden wanneer ze stilstaan. Dat de verlening van deze vergunningen is gedelegeerd aan een jagersorganisatie - de vereniging Wildbeheer Veluwe- is weliswaar vreemd maar doet niets af aan de wijze van bejaging. Elke vorm van opdrijven van de drie genoemde soorten is taboe verklaard. Desondanks wees onderzoek van De Faunabescherming (Volkskrant 8-8-1997) uit dat op De Hoge Veluwe zonder vergunning op herten wordt gejaagd waarbij de dieren met behulp van drijvers en loslopende honden in de richting van de jagers worden gedirigeerd. De directie van het park ontkent dat niet, maar spreekt van 'Riegeljagd' een Duitse term die -vanzelfsprekend- niet in onze wetgeving voorkomt. Maar die daarmee nog niet minder illegaal is.

'Gehouden' dieren

Ook voor het ontbreken van afschotvergunningen hebben de parkdirectie en de jagersbroederschap St. Hubert een verklaring. De Hoge Veluwe vormt een omheind gebied van zo'n 5.000 hectare. De dieren die

daarin leven zouden gezien moeten worden als 'gehouden' dieren en daarmee zou het park niet onder het regime van de jachtwet vallen. Een weinig consistente redenering, omdat in dat geval de regels van de gezondheids- en welzijnswet voor dieren op het park van toepassing zijn en het doden met de kogel geheel verboden is. Ook het schieten met hollow point munitie in voor het publiek toegankelijk gebied zonder het treffen van veiligheidsmaatregelen moet in strijd geacht worden met de Nederlandse wetgeving. Toch wordt niet ingegrepen bij dergelijke overtredingen, sterker nog, de aanwezige functionarissen met opsporingsbevoegdheid nemen er actief aan deel. Zoals overal in Nederland worden jagers geacht zichzelf te controleren en zijn ze dierenpolitie-agent, aanklager, rechter, beul en leverancier van de poelier tegelijk.

De nieuwe Flora- en faunawet

In zijn eindverslag schrijft minister van Aartsen: 'dieren die niet leven in voor hun aard natuurlijke omstandigheden, kunnen worden beschouwd als gehouden dieren. Van dieren die leven in omheinde gebieden niet groter dan 5.000 ha, zal in het algemeen gezegd kunnen worden dat zij niet leven in voor hun aard natuurlijke omstandigheden... Het is de bedoeling in dit besluit onder meer te bepalen dat gehouden dieren in beginsel niet met de kogel mogen worden gedood. Alleen in uitzonderingsgevallen - indien dit voor het welzijn van het dier beter is - kan doden met de kogel worden toegestaan'.

Hierin valt een vergaande tegemoetkoming aan de hobbyjagers te ontdekken, hoewel de tekst oogt als een beperking. Allereerst sprak de jacht en wildnota 1993 nog over leefgebieden met een minimale omvang van 15.000 ha voor grote hoefdieren, waarmee de noodzaak zou ontstaan voor de Hoge Veluwe (5.000 ha) en Kroondomein (7.000 ha aaneengesloten) om via wildviaducten de fauna niet langer aan deze omheinde (jacht) gebieden te binden. Onder druk van de terreinbeheerders heeft de minister al tweederde van de oppervlakte-

Schiethut op de Hoge Veluwe (foto: Harry Voss).

ANSICHTKAARTEN VOOR PARKBEZOEKERS

Niko Koffeman

norm ingeleverd en nu blijkt dat 'in uitzonderingsgevallen' de hobby-jacht toegestaan blijft.

Carte blanche

Het zijn juist dit soort 'uitzonderingsgevallen' die jagers carte blanche geven. Zoals op dit moment de knobbelzwaan niet bejaagbaar is terwijl toch elk jaar 5.000 van deze dieren geschoten worden (30% van de populatie), zoals reeën in principe niet bejaagbaar zijn terwijl er toch jaarlijks 10.000 afschotvergunningen op reeën worden verleend, zo zullen ook straks 'niet meer bejaagbare diersoorten' als vos, gaai, ekster en gans even massaal het loodje leggen als in de huidige wetgeving het geval is. Zelfs het doodknuppelen van pasgeboren vosjes, het bejagen van zwangere en zogende moedervossen en de zeer wrede drijfjacht op wilde zwijnen zal in de zo vriendelijk ogende Flora- en faunawet niet worden aangepakt. Dat laatste kennelijk op persoonlijk aandringen van Hare Majesteit, zoals eerder bleek uit kranteberichten. Wanneer de Tweede kamer nu niet ingrijpt blijven de belangen van een kleine groep jagers veel beter beschermd dan die van miljoenen in het wild levende dieren en die van miljoenen natuurliefhebbers. In die zin zou de ontmaskering van de Hoge Veluwe als schietkermis voor een select gezelschap, dat de regels met voeten treedt met instemming van de parkdirectie, wellicht ogen kunnen openen die tot nu toe gesloten bleven.

Zogende zwijntjes (foto: Geurt Besselink).

Ingang park de Hoge Veluwe, nabij restaurant Rijzenburg in Schaarsbergen. Bij deze ingang tverden aan het publiek ansichtkaarten en posters uitgedeeld (foto: Rob Busser).

Op donderdag 7 augustus werd, na een lange periode van voorbereiding, in restaurant Rijzenburg in Schaarsbergen het

rapport 'Groeten van de Hoge Veluwe gepresenteerd'. Een groot aantal persvertegenwoordigers nam kennis van de bevindingen van biologe Anja Hazekamp en veldwaarnemers van De Faunabescherming.

De onlangs afgetreden secretaris van de Vereniging van Vrienden van de Hoge Veluwe, dr. Bram Haak, belichtte een aantal historische achtergronden van het park en liet blijken allerminst gecharmeerd te zijn van het door de directie gevoerde jachtbeleid.

Tijdens de persconferentie werden aan alle toegangspoorten van het park posters en ansichtkaarten verspreid met informatie over en foto's van de jachtpraktijken in het park. Voorbeelden daarvan treft u als bijlage aan bij deze Argus met het verzoek de ansichten te versturen of aan te reiken aan vrienden, bekenden en familieleden met de vraag of ook zij De Faunabescherming willen steunen.

De berichtgeving naar aanleiding van perspresentatie en pers-excursie in het park liet aan duidelijkheid niets te wensen over. Men was overduidelijk geschokt over de ontmaskering van het Nationale Park de Hoge Veluwe als een schietkermis voor een select jagersgezelschap. Vrijwel alle kranten brachten het nieuws en beelden van de verboden 'Riegeljagd' binnen het park werden

uitvoerig getoond op alle RTL journaals van 7 augustus. De Telegraaf (!) wijdde op zaterdag 9 augustus zelfs haar hoofdredactioneel commentaar aan de berichten en stelde dat de directie van het Nationale Park niet kon volstaan met een welles nietes met de anti-jacht activisten, maar bij zulke zware beschuldigingen toch echt wel iets uit te leggen had!

Ook de directie zelf reageerde geschrokken. Op uitnodiging van de algemeen directeur van het park, de heer Bruning, heeft inmiddels een gesprek plaatsgevonden tussen hem en een vertegenwoordiger van De Faunabescherming. Tijdens dat gesprek trachtte de directeur nog aan te geven dat onze berichtgeving 'een aantal onjuistheden' zou bevatten, maar al snel bleek dat die stelling niet houdbaar

was. Na een gesprek van ruim twee uur resteerde slechts het verwijt dat volgens onze informatie (afkomstig van parkpersoneel!) de jagers een bedrag moesten betalen per geschoten dier, hetgeen volgens de directie niet het geval is. Tevens liet de directeur ons weten dat de door de jagers betaalde contributie eigenlijk de helft is van de door ons naar buiten gebrachte indicatie, omdat elke jager van het gilde St. Hubert een 'jagerbroeder' heeft, met wie hij samen de contributie ophoest. En hij liet weten dat voor jagers in het park wel degelijk een leeftijdslimiet geldt: ze mogen niet ouder zijn dan 72 jaar. Als wij een oudere jager hadden aangetroffen was dat vast en zeker tijdens de Hubertusjacht geweest, dan werd er nog wel eens een uitzondering gemaakt...

Nieuws was dat de directie overweegt nog dit jaar een corridor over de Hoge Veluwe te maken zodat grote hoefdieren vanuit het Planken Wambuis door kunnen steken via het park naar het Staatswildreservaat. De directie van het park is echter duidelijk in haar stellingname. De grote hoefdieren uit het park zelf komen niet in aanmerking voor het uitwisselingsproject, het park 'wil haar herten, zwijnen en moeflons niet kwijt'. Dieren mogen wel om de tuin geleid worden wat de Hoge Veluwe betreft, desnoods zelfs door de tuin, maar vrije trekroutes voor de dieren op de Hoge Veluwe is teveel gevraagd.

Ook de connectie met het hobbyjagersgezelschap St. Hubert moet wat de parkdirectie betreft koste wat het kost in tact blijven. De Faunabescherming is van harte uitgenodigd voor nader overleg, maar genoemde punten zijn voor het park vooralsnog onbespreekbaar. Acties daartegen worden door de directie aangeduid als 'verspilde energie'. Die uitdaging nemen we graag aan. We zullen actie blijven voeren tegen de misstanden in het Nationale Park de Hoge Veluwe tot ook de directie van het park tot de conclusie zal komen dat een natuurlijker beheer beter past in het door het park nagestreefde imago.

Wordt vervolgd!

Dr. Bram Haak, voormalig secretaris van de Vereniging van Vrienden van de Hoge Veluwe, en Niko Koffeman tijdens de persconferentie.

Veel belangstelling van de media voor de presentatie van het rapport over de Hoge Veluwe (foto's: Harry Voss).

Har Pluimakers (46) is

Interview

**voorzitter van De
Faunabescherming Limburg
en bestuurslid van de**

landelijke Fauna-

bescherming. Onlangs

boekte hij met zijn afdeling

nog een groot succes:

Staatsbosbeheer besloot de

jacht in één van zijn

nationale parken niet meer

aan de plaatselijke

Wildbeheereenheid over te

laten. Wat je met realisme

kunt bereiken!

MET REALISME BEREIK JE HET MEEST

Catelijne Verhoeven

'Ik heb als kind veel in de natuur vertoefd. In Susteren waren toen nog veel natuurgebieden. Doordat ik daar vaak kwam, kende ik de individuele dieren. Ik had er een persoonlijke band mee. Wanneer je veel in de natuur komt, kom je vanzelf met jacht in aanraking. Tijdens jachtpartijen zag ik dat de dieren waar ik een band mee had, verstoord, aangeschoten en doodgeschoten werden. Dat had een behoorlijke impact op mij. Vooral de drijfjachten grepen in. Ik vroeg me af wat er met de geest van deze mensen aan de hand was. Hoe kun je wezens die angst en pijn voelen verwonden en doden? Ik vond het

vandalisme en bovendien een inbreuk op mijn persoonlijke levenssfeer. Het gevoel van onmacht dat daardoor ontstond, bracht het gevoel van verzet met zich mee. Dat heeft mij ertoe gedreven om met alle legale middelen de jacht te gaan bestrijden.

In 1982 hielden de jagers een promotiedag. Er werden opgezette dieren en trofeeën aangesleept en die werden voorzien van teksten met de boodschap: kijk eens hoe belangrijk het werk is dat de jagers verrichten. Samen met een groep vrienden heb ik toen een eigen foldertje ontworpen. We zijn bij de ingang gaan staan en hebben alle bezoekers geïnformeerd over de andere kant van de medaille. Dat beviel zo goed. Er ontstond zó'n groot gevoel van solidariteit, dat we ons voornamen meer op dit gebied te gaan doen. Op dat moment kwam ik het blad Argus tegen en daarin las ik verhalen van mensen, die hetzelfde wilden als wij: op een gedegen manier onder woorden brengen wat jacht is en welke gevolgen het heeft voor dieren en ecologische processen. Die Argus heb ik meegenomen en doorgegeven aan mijn vrienden. Ik heb hen gezegd dat ik een club zoals SKF wilde oprichten. Dat is toen gebeurd. Onder voorwaarde dat onze voorzitter deel zou nemen aan het landelijke bestuur en dat we verantwoording over onze activiteiten zouden afleggen.

Urine

De eerste tien jaar hebben we het publiek bewustgemaakt van wat jacht is en dat het moet verdwijnen. Jagers kunnen dingen op een erg eenvoudige manier zeggen. Inzicht geven in hoe het werkelijk zit, is vaak een stuk moeilijker. De regio Limburg is altijd actie-gericht geweest. Dat liep van het verstoren van de eendenjacht met vuurpijlen tot het

besprenkelen van zwijnenvoerplaatsen met urine. Die laatste actie vond plaats in 1992 op de Meinweg, een natuurgebied van Staatsbosbeheer. In dit gebied waren veel voerplaatsen aangelegd. Met als gevolg dat alle zwijnen van Duitsland naar de Nederlandse kant toe trokken. Bovendien was het droog; alleen in het Nederlandse gebied was nog water. Zo ontstond er een concentratie van wilde zwijnen en schade aan aangrenzende akkers. Dus begonnen de jagers te knallen, met als gevolg dat er bijna geen zwijnen meer overbleven. Aangezien de voerplaatsen de bron van het probleem waren, besloten we hier onze actie op te richten. We vroegen vrienden, kennissen en burens in flessen te plassen, op die manier hebben we zo'n tachtig liter urine verzameld. Toen zijn we met ongeveer tachtig man van voerplaats naar voerplaats getrokken, om ze te overgieten met urine. De jagers stuurden direct de politie op ons af. Ze beschuldigden ons van het strooien met dieselolie. De politie maakte proces verbaal op

en nam de flessen in beslag. Uiteindelijk bleek uit laboratoriumonderzoek dat het niet ging om olie maar om urine. De jagers hadden echter al in de pers geroepen dat we criminelen waren ....

Nee, tenzij

Overigens heeft de actie fantastisch geholpen. Zwijnen zijn vies van menselijke urine en hebben een enorm reukvermogen. Er kwam dus wekenlang niet een wild zwijn meer op het voedsel af. Maar het heeft op lange termijn ook nog een ander effect gehad. Staatsbosbeheer bleef overtuigd van de noodzaak van jagen. Er was niet tussen te komen. Op de Meinweg zat veel fout. De jagers hielden zich in geen enkel opzicht aan de afspraken. Niet wat betreft voerplaatsen maar ook niet wat betreft het aantal hoogzitten en de vorm van jacht. Er vonden tegen de afspraken met Staatsbosbeheer in toch drijfjachten plaats. Vorig jaar tussen kerst en nieuwjaar was er weer een grote drijfjacht. Wij hebben dat in de publiciteit gebracht en een brief geschreven aan de directeur. Uiteindelijk heeft dat geresulteerd in overleg. Aan de hand van een historisch overzicht hebben we duidelijk gemaakt wat er allemaal mis was bij de Meinweg. Staatsbosbeheer heeft zich gerealiseerd dat er met de Wildbeheereenheid Roerstreek geen zaken valt te doen. Ze gaan nu eindelijk een 'nee, tenzij'-beleid voeren. Wanneer dan in hun ogen jacht nodig is zullen individuele jagers dit op 'aannemersbasis' uitvoeren. Dat wil zeggen dat Staatsbosbeheer gaat bepalen wanneer, wat en hoeveel er geschoten wordt en *niet* de jagers zelf. Wij willen natuurlijk veel verder maar het is een geweldige stap vooruit als je weet hoe groot de macht van die WBE was bij de Meinweg.

Realiteitszin

Moe? Nee, ik word er nooit moe van. Ik heb zoveel realiteitszin dat ik weet dat een dergelijk proces tijd in beslag neemt. Jacht is door de eeuwen heen zo verankerd geraakt in onze maatschappij dat een verandering daarvan moeite kost. Hoewel ik bij ambtenaren en terreinbeheerders toch een kentering zie met betrekking tot het jagen. Men gaat het in functionele zin bekijken. Alleen zie

je vaak dat bestuurders daar nog niet in meegaan omdat het een politiek item is. Neem nou de jacht in de Deurnse peël en de Mariapeël, een gebied dat valt onder de natuurbeschermingswet. De grens tussen Limburg en Brabant loopt midden door dat gebied heen. Dus beide provincies moeten een vergunning geven of weigeren. De ambtenaren in Brabant en Limburg zaten op één lijn. Ze zagen geen reden om de jacht nog langer open te stellen en er zou dus geen vergunning meer worden verleend. Totdat er een jachtpromotiedag kwam in kasteel Hoensbroek waar enkele gedeputeerden heen gingen, waaronder gedeputeerde Wijnen, die verantwoordelijk is voor natuur en landschap in Limburg. Die heeft daar in een onderonsje met jagers bepaald dat de provincie toch een vergunning moest afgeven. Wijnen ging naar zijn ambtenaren toe en veegde hun advies van tafel. Daarover is veel commotie ontstaan. De minister (van Aartsen, red.) heeft de provincie Limburg weer teruggefloten (zie ook het artikel 'Mariapeël jachtvrij, elders in dit blad)..

Decentralisatie

Voor ons is in de nabije toekomst een belangrijke taak weggelegd binnen de provincie. Door decentralisatie is de provincie bijvoorbeeld bevoegd tot het afgeven van vergunningen met betrekking tot schade. Op dit moment ziet het er nog niet goed uit. De provincie heeft een beleidsnotitie gepubliceerd waar te veel 'ja, mits' en te weinig 'nee, tenzij' in staat. We kunnen een heel eind komen als we doorgaan op de ingeslagen weg, met stevige onderbouwing en documentatie. Die taak hebben wij. Particulieren die een stukje grond ergens hebben, krijgen nog steeds schadeclaims omdat er weleens een konijn van hun perceel op nabijgelegen akkers schade veroorzaakt. Het is toch te gek voor woorden dat je pas voor schadevergoeding in aanmerking komt als je laat jagen op je terrein!? Jacht is in veel gevallen niet effectief. Bovendien willen mensen vaak helemaal niet dat er op hun grond gejaagd wordt. Voor hen dienen we als vraagbaak. We wijzen hun de weg en vertellen hoe ze de strijd het beste kunnen aanpakken.

*Afschieten
van territorium-
kraaien verstoort
het evenwicht
(foto: Mike
Weston).*

KRAAIEN EN JACHT

Tijdens een recente rondleiding door een terrein van Staatsbosbeheer vertelde de excursieleider het volgende. Hij kent dit terrein al jaren. Er zijn weilanden, moerasen en bosjes en er broeden allerlei weidevogels en zangvogels. Ook broeden er zwarte kraaien en hij wijst met brede armgebaren de territoria met hun nestbomen zo in het veld aan. De kraaien verdelen en verdedigen die territoria in het begin van het jaar en verjagen daaruit alle soortgenoten. Behalve deze broedende, territorium-bezittende kraaien zijn er in de regio ook ongepaarde, niet broedende exemplaren, die leven in groepen, verbannen uit het voor hen geschikte broedbiotoop. Ze fourageren en schooieren op vuilnisbelten, langs autowegen en op braakliggende akkers.

De territoriumkraaien vangen in hun gebied weleens een jonge vogel of pakken een ei uit een nest van een andere vogelsoort, zeker in de broedtijd als ze zelf jongen hebben. Dat gebeurt echter niet op grote schaal en er is geen wezenlijke bedreiging voor de vogelstand. De broedende kraaien houden hun territorium verder vrij van andere, niet-broedende soortgenoten. Het stomste wat je doen kunt, aldus de excursieleider, is het wegschieten van een territoriumkraai. Dat verstoort dit hele evenwicht. Hij had een aantal keren meegemaakt, dat een plaatselijke jager een territoriumkraai schoot en deze triomfantelijk toonde met de uitroep: 'Zo, daar hebben we mooi geen last meer van'. Maar dan begon de ellende pas goed: De niet-broedende kraaien trokken groepsgewijs het onbewaakte territorium binnen en vingen op grote schaal eieren en jonge vogels. Kieviten, lijsters en andere broedvogels waren tegen zo'n grote overmacht niet opgewassen.

De boeren in de omgeving, met wie Staatsbosbeheer een goede relatie heeft, weten dit alles ook en roepen de excursieleider soms te hulp, als jagers weer eens achter de territoriumkraaien aanzitten. Het personeel staat echter machteloos, want de jacht is verpacht en de jagers

zijn bevoegd om het hele jaar door op kraaien te jagen. Het pleidooi van de excursieleider/terreinbeheerder van Staatsbosbeheer is: 'Laat de kraaien met rust, zeker in de broedtijd. Dit geeft een goed, natuurlijk evenwicht en het is de beste garantie voor het voortbestaan van de diverse andere vogelsoorten in een gebied'.

A.J. Cnoop Koopmans

Naschrift' van de redactie

Het bovenstaande is een goed voorbeeld van een op ervaring gebaseerd oordeel van een ter plaatse goed bekende velddeskundige. Jagen op kraaien is niet alleen onnodig, maar ook zinloos. Het zou pas zin hebben, als men *alle* zwarte kraaien in een gebied zou kunnen verdrijven, dus ook alle rondzwervende groepen ongepaarde exemplaren. Dat is echter ondoenlijk, want een groep kraaien, eenmaal opgeschrikt doordat er op hen wordt geschoten, zal snel op de wieken gaan en vervolgens onbereikbaar zijn. Nog los van de vraag of weide- en zangvogels er überhaupt bij gebaat zouden zijn als alle kraaien in een gebied zouden worden uitgeroeid, is het ook *praktisch* niet mogelijk om een voor kraaien geschikt gebied echt 'kraai'-vrij te houden. Het verhaal van de excursieleider is bovendien een goed voorbeeld van de controverse, die in het faunabeleid kan ontstaan tussen de grondeigenaar en de jacht-gerechtigde. Het (deskundig) oordeel van de veldbeheerder kan niet in terreinbeleid worden omgezet, omdat er zes jaar of meer de bevoegdheid over de wilde fauna is verpacht. Waarom Staatsbosbeheer in dit en andere terreinen nog steeds de jacht verpacht en daarmee een stuk belangrijke zeggenschap uit handen geeft aan een niet-deskundige hobbyisten, is voor ons een raadsel. Gelukkig zijn er de laatste tijd steeds vaker andere geluiden te horen uit kringen van Staatsbosbeheer (zie ook pagina 19 en 22). Om deze ontwikkeling niet te verstoren of onnodig olie op het vuur te gooien, zijn in het bovenstaande de namen van het terrein en de excursieleider niet vermeld. Ze zijn ons echter wel bekend.

*Toename van de
vos is gunstig voor
de lepelaar (foto:
Mike Weston).*

LEPELAARS EN VOSSEN

Vogelbescherming Nederland organiseerde op 14 mei jl. in Lelystad een symposium over 'Lepelaars in de Lage Landen, graadmeters voor natuurontwikkeling en waterbeheer'. Het was bedoeld om de tussenbalans op te maken van het Soortbeschermingsplan Lepelaar 1995-1999, waarvan de coördinatie door het Ministerie van LNV aan Vogelbescherming is opgedragen. Dat plan beoogt de verbetering en uitbreiding van broed- en voedselgebieden van de lepelaar en een toename van het aantal broedparen met als uiteindelijk doel de 'rode-lijst-status' van deze soort op te heffen.

Een goed idee om zo'n tussenbalans op te maken. Jammer was echter dat het symposium slechts bestond uit acht informatieve lezingen, onderbroken door een lunch, maar zonder mogelijkheid voor vragen, opmerkingen, aanvullingen of discussie. Het geheel kreeg aldus een wat mat en steriel karakter. Onder de ongeveer 150 deelnemers aan het symposium

waren terreinbeheerders, medewerkers van beleids-directies, waterschappen, provincies en ministeries en enkele andere belangstellenden, die stellig boeiende opmerkingen hadden kunnen maken.

Niettemin leverde de dag interessante gegevens op. Het aantal broedparen van de Lepelaar in Nederland is de laatste jaren spectaculair en voortdurend gegroeid: van 200 in 1976 via 450 in 1990 tot 840 in 1996, terwijl het aantal broedkolonies niet of weinig toenam. Wel was er sprake van verplaatsingen. Zo werd het Naardermeer eind tachtiger jaren verlaten, vermoedelijk vanwege verstoring door vossen. De vogels vestigden zich elders. Nieuwe locaties zijn onder meer Voorne's Duin (105 broedparen in 1996), Ameland (11 broedparen in 1996) en de Oostvaardersplassen (300 broedparen in 1995). Deze laatste vestiging werd in de zomer van 1996 abrupt verlaten, toen het waterpeil zodanig was gedaald, dat het broedterrein geheel droog kwam te staan. Vermoedelijk is een vos (of meerdere exemplaren) de kolonie vervolgens binnengedrongen, waardoor de lepelaars 'de benen' namen. Sporen en waarnemingen wijzen daar op, al is de oorzaak van het verdwijnen nog onzeker. Dit voorjaar ligt het terrein weer onder water en de heer Gelder, regiohoofd Overijssel-Flevoland van Staatsbos-beheer, deelde in zijn toespraak op het symposium mee dat het beleid van Staatsbosbeheer erop gericht is om in de Oostvaardersplassen zo min mogelijk in te grijpen en zoveel mogelijk aan natuurlijke processen over te laten. Dat houdt onder meer in: geen bestrijding van vossen, geen beheersjacht, maar ook geen waterpeilregulatie door in- of uitlaat. Door dat beleid fluctueert de waterstand sterk, afhankelijk van neerslag en verdamping en dat is gunstig voor onder andere het voorkomen van overjarig riet. Het lijkt mij een verstandig beleid. Wat mij verder opviel en goed deed, was dat nergens in het beleid gepleit werd voor bestrijding van vossen en andere predatoren (wasbeer, bunzing, hermelijn). Ook Natuurmonumenten propageert een dergelijke bestrijding niet meer. Deze vereniging raakte enkele jaren geleden in paniek, toen Lepelaars, vanouds de blikvangers en paradepaardjes van het Naardermeer, uit dit gebied verdwenen. Toen vervolgens in 1989 en 1990 in het Zwanenwater alle eieren en jongen van Lepelaars door vossen werden gepakt, ging Natuurmonumenten over tot grootscheeps vossenafschot ter plaatse. Dit tot groot genoegen van de jagersverenigingen, die er een argument aan ontleenden ten gunste van de vossenjacht in het algemeen. De heer J. van Baarsen, opzichter Natuurmonumenten in Voorne's Duin, liet nu weten, dat men ondanks het voorkomen van vossen in dat natuurmonument nog geen vossenbezoek aan de kolonie had geconstateerd, maar dat - mocht het ooit zover komen - men de lepelaars in staat acht dat probleem zelf op te lossen. Thans broedt al een deel van

Groeten van de Hoge Veluwe

Groeten van de Hoge Veluwe?

Tussen Arnhem en Apeldoorn ligt het Nationale Park de Hoge Veluwe. Een park dat zichzelf graag presenteert als het ultieme natuurgebied waar cultuur en natuur in volmaakte harmonie naast elkaar bestaan. En de 600.000 dagjesmensen die het park jaarlijks bezoeken hebben ook vaak geen idee van wat zich daar werkelijk afspeelt. Maar wie zich verdiept in het reilen en zeilen van het park, of wie in winter of najaar op een jachtpartij stuit, weet dat er andere manieren zijn om naar het park te kijken.

Het park de Hoge Veluwe vormt een enorme blokkade in het Veluwemassief. De edelherten, reeën, moeflons en wilde zwijnen die in het park leven, zijn door rasters gebonden aan een leefgebied dat niet geschikt voor ze is. Omdat het niet genoeg ruimte biedt, niet genoeg natuurlijk voedsel, niet de mogelijkheid van uitwisseling met andere populaties en geen mogelijkheid biedt voor de natuurlijke trek over grotere afstand op de Veluwe.

De dieren die in Deelerwoud, Planken Wambuis, Loenermark, Staatswildreservaat of aangrenzende bosgebieden leven, worden eveneens ernstig belemmerd in hun bewegingsvrijheid door de hekken die om de Hoge Veluwe staan. Eigenlijk worden de grote hoefdieren op de Hoge Veluwe gehouden als in een grote dierentuin. In het toeristenseizoen worden ze aan de rand van grote rustgebieden tentoongesteld aan recreanten en natuurliefhebbers, in het najaar en in de winter vormen ze een gemakkelijke prooi voor de leden van het exclusieve jagersgilde Sint Hubert, dat in het park de jacht voor veel geld heeft gepacht.

Wie in het najaar op een maandag gaat wandelen in het park maakt grote kans jagers tegen het lijf te lopen. De jacht vindt plaats op een manier zoals die in Nederland op herten en reeën niet is toegestaan, met behulp van drijvers en honden. En de jagers schieten met uiterst gevaarlijke hollow point kogels in voor het publiek toegankelijk bosgebied, zonder dat er zelfs sprake is van waarschuwingsborden. De kans op ongelukken is daarbij niet denkbeeldig. Kennelijk is de directie van het park er veel aan gelegen het de kapitaalkrachtige jagers naar de zin te maken, en worden de belangen van dieren en publiek daaraan opgeofferd.

De Faunabescherming stelde een onderzoek in naar de jachtpraktijken op de Hoge Veluwe en kwam tot de conclusie dat het faunabeleid dat in het park gevoerd wordt in feite zeer dieronvriendelijk is. En tegennatuurlijk. Omdat we er alles aan moeten doen de schaarse natuur die we in Nederland hebben zoveel mogelijk op een natuurlijke manier in stand te houden, komt De Faunabescherming nu in actie om de misstanden op de Hoge Veluwe aan de kaak te stellen. De groene woorden van de directie van het park zouden moeten worden omgezet in groene daden.

U kunt daar een bijdrage aan leveren. Door donateur van De Faunabescherming te worden bijvoorbeeld. Of door te bellen met de directie van het park de Hoge Veluwe en uw ongerustheid te laten blijken over het daar gevoerde jachtbeleid. Het telefoonnummer van de directie is (055) 3781441 Wilt u meer weten over het onderzoek van De Faunabescherming dan kunt u ons rapport over de Hoge Veluwe bestellen via (020) 6410798. Voor slechts f10,- sturen we het u toe. Help ons om van de Veluwe een natuurlijker leefgebied voor herten, reeën en wilde zwijnen te maken. Zonder onnodige hekken of andere blokkades. En zonder hobbyjagers die de dieren zozeer verstoren dat ze alleen nog maar 's nachts tevoorschijn durven komen!

1. Dit is het beeld dat in het toeristenseizoen bezoekers de indruk moet geven dat de Hoge Veluwe een geweldige leefomgeving is voor grote hoefdieren als herten.

2. De zwijnenstand op de Hoge Veluwe wordt door de jagers klein gehouden om 'tam worden' te voorkomen. De populatie is volgens onderzoekers te klein om gezond te blijven.

3. Deze jager werd in november 1996 aangetroffen in voor publiek toegankelijk terrein, tijdens een hertenjacht waarbij, tegen alle regels in, gebruik gemaakt werd van honden. De jager was zo vriendelijk om passerende 'wandelaars te waarschuwen welk gevaar ze liepen. Hij legde uit dat zijn geweer een reikwijdte had van enkele mijlen, en dat afketsende kogels passanten dodelijk zouden kunnen treffen. Een dergelijk 'ricochet' werd 15 jaar geleden een jachtopzichter op het Kroondomein al noodlottig. In het jachtgebied stonden geen waarschuwingsborden en hingen geen rode vlaggen. Waarnemers van de Faunabescherming stelden vast dat tijdens de jachtpartij verschillende wandelaars en fietsers in het schootsveld van de jagers kwamen, zich niet bewust van de risico's die ze liepen.

Leden van het exclusieve jagersgilde St. Hubert betalen veel geld om op de Hoge Veluwe grofwild te mogen schieten. Alleen de contributie bedraagt jaarlijks al meer dan de huur van een fraaie eengezinswoning! Daarnaast betalen de jagers nog eens een aanzienlijk bedrag voor elk dier dat ze mogen schieten. De bedragen worden angstvallig geheim gehouden, maar wie weet dat buitenlandse jagers in Hongarije meer dan f40.000,- over hebben om een kapitaal hert te mogen schieten, kan zich een beeld vormen van de aantrekkelijkheid om zo'n hert op de Hoge Veluwe te mogen schieten.

4. Deze hinde werd in November 1996 geschoten op nog geen 100 meter afstand van de plaats waar waarnemers van De Faunabescherming zich bevonden. Er werd geschoten in de richting van een drukke verkeersweg, 250 meter verderop.

5. Het ritueel van 'Der Bruch': de jachtopzichter haalt een dennetakje door de wond van het geschoten dier en steekt dat op de hoed van de 'fortuinlijke' jager. Op die manier kunnen de jagers onderling na afloop van de jachtpartij zien welke jager doel heeft getroffen. De jachtopzichter heeft een fluorescerend vest aan en zijn loslopende hond een dito halsband. Dit om te voorkomen dat zij bij het (verboden) opdrijven van de herten tijdens de 'Riegeljacht' zelf geschoten worden.

6. Ieder z'n vak... De jager maakt z'n handen niet vuil maar laat het ontweiden van de hinde over aan de jachtopzichter. De ingewanden 'worden, binnen twee uur nadat het dier gedood is, verwijderd om te voorkomen dat het vlees bederft. De jager maakt zich nog wel verdienstelijk door 'de pols te voelen' van de hinde tijdens de 'operatie'.

De jachtopzichter graaft met z'n blote handen de ingewanden uit de geschoten hinde. Het slachtafval blijft achter in het veld als voedsel voor de raven die al aan komen vliegen als ze een schot horen. Dat zijn ze gewend...

7. Veel bezoekers van Hoge Veluwe hebben een heel ander beeld van 'wildbeheer' dan de jachtopzichters van het park.

8. De hond van de jachtopzichter mag als beloning het bloed oplikken van de geschoten hinde. Ook krijgt de hond een stukje nog warme pens toegeworpen. De jager heeft zijn handen alweer diep in de zakken...

9. Met vereende krachten wordt de hinde naar de Pick-up van de jagers gesleept. Een weinig elegant einde voor één van de meest elegante dieren die in het park leven.

De geschoten hinde wordt door de trotse jagers ingeladen in de laadbak van de Pick-up. Op naar 'de Pampel' voor een kruidenbittertje en mooie verhalen bij het open vuur.

10. Hoewel de dieren in het park niet de gelegenheid krijgen oud te worden, geldt voor jagers geen leeftijdslimiet. Deze bejaarde jager viel van schrik bijna van z'n klapstoeltje toen hij de waarnemers van De Faunabescherming opmerkte. Hij had ze niet aan horen komen...

11. De jagers hebben hun 'clubhuis' in boerderij 'de Pampel' nabij het bezoekerscentrum. Tot voor kort was dit ook het onderkomen van de 'Vrienden van de Hoge Veluwe', maar omdat de jagers en de 'vrienden' het niet zo goed met elkaar konden vinden, koos de parkdirectie partij voor de jagers en verbande de 'vrienden' naar 'het Mezennest', een weinig praktische lokatie in het zuiden van het park, ver van het bezoekerscentrum waar de 'vrienden' hun vrijwilligerswerk verrichten. De jagers kunnen nu bij 'de Pampel' ongestoord hun tableaux van geschoten dieren uitleggen. Deze foto toont twee ontweide wilde zwijnen op het grindveldje voor 'de Pampel'.

12. Deze automatische zwijnenvoederautomaat is door personeel van het park opgehangen. Er vallen voortdurend maiskorrels uit zodat de zwijnen bij de voederplaats blijven. Vanuit de vlakbij staande schiethut worden de zwijnen vervolgens bij volle maan bejaagd.

13. Om de grote hoefdieren in het park (herten, moeflons, reeën, wilde zwijnen) aan bepaalde plaatsen in het park te binden, zijn er enorme 'rustgebieden voor het grofwild' ingericht. In die 'rustgebieden' 'worden de dieren bijgevoerd en vaak ook afgeschoten, waardoor ze meer op 'laatste rustplaatsen van het grofwild' lijken. De jacht zorgt ervoor dat de dieren veel schuwer worden dan ze van nature zijn. Daardoor krijgen bezoekers van het park de dieren meestal alleen nog op grote afstand te zien.

DE FAUNABESCHERMING
van vogelvrij naar kogelvrij

ARGUS IS EEN KWARTAALTIIJDSCHRIFT VAN DE FAUNABESCHERMING

